

SELETUSKIRI

Eesti seisukohad Euroopa Liidu põllumajandus- ja kalandusnõukogu 13. juuli 2026. aasta istungil

13. juuli 2026. a põllumajandus- ja kalandusnõukogu istungil (edaspidi AGRIFISH) on põhipunktidenä päevakorras eesistuja tööprogrammi tutvustamine, loomakasvatusstrateegia ja valgurikaste taimede plaan, kaubandusega seotud põllumajandusküsimused ning naised põllumajanduses.

Eestit esindab nõukogu istungil regionaal- ja põllumajandusminister Hendrik Johannes Terras.

Nõukogu materjalide raames esitatakse Vabariigi Valitsusele heaks kiitmiseks seisukohad komisjoni rakendusmääruse kohta, millega antakse erakorralist rahalist toetust põllumajandustootjatele, keda mõjutavad Lähis-Ida kriisist tulenevad konkreetset probleemid, mis mõjutavad nende majanduslikku elujõulisust. Samuti esitatakse heaks kiitmiseks seisukohad komisjoni rakendusmääruse kohta, millega kehtestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1224/2009 rakenduseeskirjad seoses kalandustoodete kaalumise, nende kontrolli ja inspekteerimise ning proovivõtukavade, kontrollikavade ja ühiste kontrolliprogrammide vastuvõtmisega.

Seletuskirja päevakorrapunktide ülevaate on koostanud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi välissuhete- ja eurokoordinatsiooni osakonna nõunikud Marge Hindriks (marge.hindriks@agri.ee), Kaja Hinno (kaja.hinno@agri.ee), Teve Michenet (teve.michenet@agri.ee) ja Svetlana Jankovenko (svetlana.jankovenko@agri.ee). Seletuskirja on kooskõlastanud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi innovatsiooni ja strateegia asekanstler Tõnis Tänav (tonis.tanav@agri.ee) ning kanstler Triin Kõrgmaa (triin.korgmaa@agri.ee).

Loomakasvatusstrateegia ja valgurikaste taimede plaan

Päevakorrapunkti eesmärk: Euroopa Komisjon annab ülevaate ja toimub arvamuste vahetus.

Sisu lühikokkuvõte: Euroopa Komisjon planeeris esitada 2025. aasta põllumajanduse ja toidu visioonidokumendi raames loomakasvatusstrateegia, et leida lahendusi poliitika väljakutsetele seoses kariloomade pidamisega. Euroopa Komisjon on korraldanud töögruppides arutelusid loomakasvatusstrateegia koostamise raames ja planeerib esitada strateegiadokumendi koos valgukultuuride kavaga 7. juulil. Eesistujariik soovib kuulata liikmesriikide esialgseid arvamusi.

Eesti põhisõnumid:

- Täname komisjoni loomakasvatuse strateegia koostamisel läbiviidud arutelude eest ja peame tähtsaks jätkata loomakasvatust puudutavate oluliste teemade mõttevahetust ka edaspidi, et jätkusuutlik loomakasvatus mitte ainult ei püsiks, vaid ka areneks.
- Loomakasvatusele ja valgukultuuride isevarustatusele peab lähenema terviklikult võttes arvesse toidujulgeoleku, strateegilise autonoomia ja maaelu kestlikkuse eesmäärke. Lisaks tootjatele peab arvestama ka kogu väärtusahelat ja ahela iga lüli omavahelist koostööd, mis võtaks arvesse ka ringmajanduse põhimõtted.
- Toetame täna kehtivate loomataudide seire ja vaktsineerimiste põhimõtete ning loomaheaolu nõuete ülevaatamise suunda ja eesmärki tugevdada taudide ennetusmeetmeid ja taudipuhangutele reageerimist.
- Peame tähtsaks, et loomakasvatuse tootmissüsteemid on kooskõlas Euroopa eri piirkondade ainulaadsete eripäradega, mis toetavad maaelu majandust ja traditsioone.

Eesti saab lähtuda Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteetidest 2025 – 2027 ning 15. aprillil 2021. a Vabariigi Valitsuse poolt heaks kiidetud „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukavast aastani 2030“, 13. oktoobril 2020. a Vabariigi Valitsuse poolt heaks kiidetud ja 26. oktoobril Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni poolt kinnitatud seisukohtadest strateegia „Talustaldrikule“ kohta ja 12. mail 2021. a Riigikogu poolt heaks kiidetud strateegiast „Eesti 2035“ tegevuskava kohta.

Kaubandusega seotud põllumajandusküsimused

Päevakorrapunkti eesmärk: Euroopa Komisjon annab ülevaate ja toimub arvamuste vahetus.

Sisu lühikokkuvõte: 30.juunil 2026.a jõustusid kaks määrust, millega EL rakendas oma osa EL-US kaubanduse ühisavalduse ehk tollikohustuste Turnberry leppe. Määrustega kaotatakse tollimaksud US tööstuskaupadele, pakutakse soodustingimustel turule ligipääsu teatud põllumajanduskaupadele ja kalale, jne. Tegemist on arenguga, millel on positiivne mõju EL-US kaubandussuhetele. WTO liikmed leppisid kokku reformiprotsessi järgmistes sammudes, jätkates MC14 reformitulemuste elluviimist. See on positiivne areng ka põllumajanduse ja kalanduse jaoks. Reformiplaani sisu kõnelused algasid 30.06.2026. EL ja Mercosuri ajutise kaubanduslepingu (iTA) rakendamine algas 1. maist 2026.a. Samal ajal jõustusid ka tundlike põllumajandustoodete kaitseklauslid. Komisjoni esimest Mercosuri mõju turuseire raportit on oodata 1.detsembriks 2026.a. Paralleelselt liigutakse edasi EL ja Mercosuri partnerluslepingu (EMPA) heakskiitmise protsessiga. Euroopa Parlament ootab enne lõplikku otsustamist EL Kohtu arvamust lepingu õigusliku aluse kohta. Lisaks on Mercosuri lepingu Euroopa Kohtusse kaevanud PL partei. 25.03.2026.a. lõppesid vabakaubanduslepingu (FTA) kõnelused Austraaliaga ja käivad ettevalmistused selle rakendamiseks. Indoneesiaga on poliitiline kokkulepe kaubanduse osas EL NK heakskiiduks valmis. Leping peaks plaanide järgi jõustuma 2027. aastal. 27.01.2026 jõuti poliitilisele kokkuleppele EL–India vabakaubanduslepingu (FTA), sh läbirääkimistes sanitaar- ja fütosanitaarküsimuste (SPS), kestlike toidusüsteemide ja loomade heaolu peatükkide osas, samal ajal jätkuvad kõnelused investeeringute kaitse ja geograafiliste tähistega osas. 01.07.26 seisuga pole veel avalikkustatud India FTA turulejuurdepääsu peatükki (tariifide alandamise ajakava). Jõudsalt on edenenud FTAd kõnelused Filipiinidega ja Malaisiaga. AÜEga on kõnelused keerulised kuna EL-i jaoks on kaalul rohkem majandushuviseid, kui partneril. Türgiga tolliliidu raames on peateemad seotud loomakasvatusega.

Eesistujariik on esitanud aruteluks järgmised küsimused:

1. Milliseid praktilisi meetmeid saab võtta geograafiliste tähistega kasutamise ja tuntuse edendamiseks viisil, mis suurendab tarbijate teadlikkust, toetab maaelu arengut ning hõlbustab võimalusi rahvusvahelistel turgudel?
2. Kuidas saame parandada põllumajandus- ja toidukaupade geograafiliste tähistega kaitset kolmandates riikides?

Eestil on vaid kaks kaitstud geograafilise tähistega nimetust – KGT Sõir ja KGT Vodka. Huvi geograafiliste tähistega süsteemi vastu on olnud sektoris tõusuteel. Peamise barjäärina geograafilise tähistega registreerimistaotluse ettevalmistamiseks on ettevõtjad välja toonud ebapiisavaid ressursse (aeg, personal, eelarve). Samuti on arenguruumi Eesti tarbijate geograafilistega tähistega teadlikkuse tõstmisel kuna see on napilt alla EL keskmist.

Eesti põhisõnumid:

- Täna komisjoni ülevaate eest ja võtame informatsiooni teadmiseks.
- Geograafiliste tähistega osas on oluline infovahetus, kuidas erinevates liikmesriikides on lahendatud geograafiliste tähistega taotlemise toetamine ja parimate praktikate jagamine nt toetusmeetmetega kujundamisel. Geograafilistega tähistega teadlikkuse tõstmiseks võiks abi olla kampaaniatest, mis aitaksid tarbijat polettidel geograafiliste tähistega tooteid märkama.

- Peame oluliseks, et kolmandate riikidega läbirääkimistel jätkaks komisjon tähelepanu suunamist geograafiliste tähiste vastastikku tunnustamisele, mitte-tariifsete kaubandustõkete kõrvaldamisele ning liigset halduskoormust tekitavate nõuete ja protseduuride vähendamisele, sealhulgas vabakaubanduslepingute üle läbirääkimiste raames.
- Toetame Euroopa Komisjoni tööd vabakaubanduslepingute sõlmimisel ja rakendamisel. Vabakaubanduslepingud aitavad kaasa uute turgude avamisele Euroopa Liidu põllumajandustootjatele ning turgude mitmekesistamine vähendab sõltuvusi. Euroopa Liidu tootjad saavad keskmises ja pikas perspektiivis kaubandusest kasu. Kaubanduslepingud loovad raamistiku keskkonna ning sanitaar- ja fütosanitaarnõuete kokkulepeteks ning ühtlustavad turulepääsu tingimusi. Vabakaubanduslepingud baseeruvad WTO lepingutel ja tervitame positiivseid arenguid WTO reformiplaanidega ja komisjoni pingutusi.
- Jätkuvalt toetame Ukrainat ning meil on heameel, et Ukraina ja Moldovaga sõlmitud DCFTA-de raames kaubavahetus toimib.

Eesti lähtub Vabariigi Valitsuses 29. aprillil 2021. a heaks kiidetud ning 10. mail 2021 Riigikogu majanduskomisjonis ja 14. mail 2021 Riigikogu väliskomisjonis toetatud seisukohtadest komisjoni teatise „Kaubanduspoliitika läbivaatamine: avatud, kestlik ja jõuline kaubanduspoliitika“ kohta, 13. oktoobril 2020. a. Vabariigi Valitsuse poolt heaks kiidetud ja 26. oktoobril 2020. a. Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni poolt kinnitatud seisukohtadest „Talustaldrikule“ strateegia kohta ning Eesti seisukohtadest Euroopa Liidu välisasjade nõukogu kaubandusministrite 25.–29. märtsi 2026. a kohtumistel, mis on heaks kiidetud 19.03 Vabariigi Valitsuse istungil ning 19.03 Riigikogu väliskomisjoni istungil.

Naised põllumajanduses

Päevakorrapunkti eesmärk: toimub arvamuste vahetus.

Sisu lühikokkuvõtte: Kuna ÜRO tähistab 2026. aastat rahvusvahelise naissoost põllumajandustootja aastana, annab see päevakorrapunkt võimaluse arutleda naiste muutuva rolli üle põllumajanduses ja nende panuse üle sektori tulevikku. Kuigi naised on põllumajanduses, toidutootmises ja maakogukondades väga olulised, on nende panus liiga sageli alatunnustatud ning nad on juhtimises ja otsuste tegemises endiselt alaesindatud. Arutelu annab liikmesriikidele võimaluse uurida, kuidas põllumajandus ja toidusektor saaks muutuda kaasavamaks, vastupidavamaks ja kestlikumaks, käsitledes osalemise tõkkeid, toetades järgmise põlvkonna naisi põllumajanduses ning tagades, et talendid, innovatsioon ja juhtimine saavad edeneda olenemata soost.

Eesti põhisõnumid:

- Naiste osalemise, nähtavuse ja ametliku tunnustamise edendamiseks põllumajanduses ja toidusektoris on oluline tõsta esile naisi meediakajastustes ja luua paindlikumad töö- ja pereelu tasakaalu toetavad meetmed. Samuti on oluline edendada mentorlust, koostöövõrgustikke ja koolitusvõimalusi.
- ÜPP toetusmeetmete taotlemisel on samuti võrdne võimalus nais- ja meessoost põllumajandustootjatele tagatud ja diskrimineerimist ja ebavõrdset kohtlemist nende vahel ei ole. Eesti ei piira kuidagi naissoost isikute osalemist põllumajanduses, kuid naisi ka ei eelistata.

Eesti lähtub Vabariigi Valitsuse 11. detsembril 2025. a istungil ja Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni 23. jaanuari 2026. a istungil heaks kiidetud Eesti seisukohad Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika, ühise turukorralduse poliitika ja koolikavade ettepanekute kohta eelarveperioodil 2028–2034; Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteetid 2025–2027, mis on heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 19. juuni 2025. aasta istungil ning Vabariigi Valitsuse 27. novembril 2025. a istungil ja Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni 4. detsembri 2025. a istungil heaks

kiidetud Eesti seisukohad Euroopa Liidu pikaajalise eelarve aastateks 2028–2034 kohta.

Komisjoni rakendusmäärus, millega antakse erakorralist rahalist toetust põllumajandustootjatele, keda mõjutavad Lähis-Ida kriisist tulenevad konkreetsed probleemid, mis mõjutavad nende majanduslikku elujõulisust.

Sisu lühikokkuvõte: Lähis-Ida kriis alates 28. veebruarist 2026 ja Hormuzi väina sulgemisest tingitud kaubandusvoogude katkemine mõjutavad negatiivselt Euroopa Liidus taime- ja loomakasvatusega tegelevaid põllumajandustootjaid.

Esimene probleem on seotud väetiste hindade järsu tõusuga liidus. Juba enne Lähis-Ida kriisi kogesid ülemaailmsed väetiseturud pakkumise ja hindade volatiilsuse survet. Lähis-Ida kriis on olukorda veelgi halvendanud ning suurendanud lämmastik- ja fosforväetiste tootmisriske, muu hulgas veeldatud maagaasi tootmise vähenemise tõttu, millest lämmastikväetiste tootmine suurel määral sõltub. See on avaldanud kohest ja otsest mõju väetiste hinnale maailmas ja Euroopa Liidus. Väetiste järsk hinnatõus mõjutab 2026.–2027. aasta taimekasvatuse tootmistsükliks vajalike väetiste taskukohasust ja kättesaadavust. 2026. aasta mais tõusid Euroopa Liidus lämmastikväetiste keskmised hinnad võrreldes 2026. aasta veebruariga ligikaudu 30% ja olid 2024. aasta keskmisest ligikaudu 70% kõrgemad, samas kui fosforväetiste hinnad olid 2024. aasta keskmisest 22% kõrgemad. Väetisekulude suurenemine mõjutab põllumajandustootjate majanduslikku elujõulisust ning võib mõjutada väetiste kasutamist ja sedakaudu taimekasvatustoodangu kogust ja kvaliteeti liidus. Väetiste hinnatõus toimub ajal, mil põllumajandustootjad teevad oma 2026.–2027. aasta põllumajandustegevuse kohta olulisi otsuseid, näiteks otsuseid külvatava põllukultuuri pinna või liigi, kavandatud väetamismäärade ja nendega seotud agronoomiliste tavade kohta. Väetisekulude suurenemine mõjutab tõenäoliselt 2027. aastal negatiivselt põllumajandustootjate sissetulekut, sest väetisenormist väiksema kasutatud koguse tõttu on toodang väiksem. See võib negatiivselt mõjutada ka toidu kättesaadavust liidus 2027. aastal.

Teine probleem on seotud põllumajandusettevõtetes tekkivate **energiakulude ja eelkõige põllumajandusmasinates kasutatava kütuse kulude suurenemisega**. Lähis-Ida jätkuv kriis ja eelkõige Hormuzi väina sulgemine on märkimisväärselt mõjutanud energiatoodete transporti ja häirinud ka nende tootmist. Need asjaolud on põhjustanud häireid Pärsia lahe piirkonna tootjariikidest hangitud peamiste energiatoodete, eelkõige nafta ja veeldatud maagaasi tarneahelas. Selle tulemusena on suurenenud energiatoodete hinnavolatiilsus kogu maailmas, kusjuures kõige rängemalt on mõjutatud mootorikütused (bensiin ja diislikütus). Need kõikumised kajastuvad juba liidu energiaturgudel, tekitades põllumajandustootjatele täiendavaid majanduslikke probleeme.

Eelpoolkirjeldatust tulenevalt on Euroopa Komisjon teinud ettepaneku eraldada Euroopa Liidu **põllumajandusreservist 540 miljonit eurot erakorralist rahalist toetust** põllumajandustootjatele, kelle majanduslikku elujõulisust on mõjutanud Lähis-Ida kriisist tulenevad probleemid. Liikmesriikidele eraldatavate summade juures on arvesse võetud nende vastavat osakaalu liidu põllumajandussektoris, võttes aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115¹ V lisas sätestatud otsetoetuste netoülemmäärad ning asjaomaseid sisendeid, väetisi ja energiat, eelkõige kütust, ostvate põllumajandustootjate tegelikud kulud, võttes aluseks riikide ametiasutuste poolt põllumajanduse majandusarvestuse aastaaruannetes 2025. aasta kohta esitatud riikide keskmised kulud.

Ettepaneku kohaselt eraldatakse reservist **Eestile 3,1 miljonit eurot**, mis peab olema välja makstud hiljemalt 28. veebruariks 2027. Liikmesriikidel on võimalus neile eraldatud summale juurde panna

¹ [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus \(EL\) 2021/2115, 2. detsember 2021, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist \(EAGF\) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist \(EAFRD\) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade \(ÜPP strateegiakavad\) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused \(EL\) nr 1305/2013 ja \(EL\) nr 1307/2013](#)

kuni 200% ning riigipoolse toetuse maksmise tähtaeg on 31. mai 2027. **30. septembriks 2026** peavad liikmesriigid komisjoni teavitama võetavatest meetmetest, toetuskõlblike põllumajandussektorite või -toodete kindlaksmääramise kriteeriumitest, abisaajate ja nendega seotud abisummade kindlaksmääramise kriteeriumitest, meetmete mõjust, konkurentsi moonutamise ja ülemäärase hüvitamise vältimise meetmetest, riigi lisatoetusest jne.

Liikmesriikidele eraldatavate summade kindlaksmääramisel on peamiselt lähtutud otsetoetuste ülemmääradest, mis on Eestis ajaloolistel põhjustel ning Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika kujunemise tõttu teadaolevalt EL keskmisest tasemest oluliselt madalam. Selline lähenemisviis konkreetsetes kriisilukorras ei ole asjakohane, kuna otsetoetuste määradel puudub seos liikmesriikide põllumajandustootjate tegelike kuludega, mida Lähis-Ida kriis on mõjutanud. Lisaks ei ole summade eraldamisel arvestatud liikmesriikide põllumajandusstruktuuri erinevustega ja orgaaniliste väetiste kättesaadavusega ega võta arvesse liikmesriikide mineraalväetiste impordist sõltuvust.

Liikmesriigid peavad esitama komisjonile toetuskava sisu hiljemalt 30. septembriks 2026. a. Arvestades toetuse väljatöötamise keerukust, sealhulgas vajadust koostada põhjalik analüüs väetiste ja kütuse hindade muutuste ning nende mõju kohta erinevatele sektoritele, määratleda enim mõjutatud põllumajandussektorid, vältida ülekompenseerimist jne, peame nimetatud tähtaega ebamõistlikult lühikeseks.

Euroopa Komisjon esitas eelnõu 1. juulil ja kuna tegemist on kiireloomulise hääletamisega, siis toimub eelnõu esitamine ja hääletamine 17. juulil põllumajandusturgude ühise korralduse komitees. Oleme komisjonile tänulikud tehtud jõupingutuste ning esitatud ettepaneku eest, mille eesmärk on pakkuda EL põllumajandustootjatele vajalikku toetust seoses Lähis-Ida kriisist tingitud väetiste ja kütuste hinnatõusuga, mis on oluliselt suurendanud tootmiskulusid ja seadnud EL põllumajandussektori keerulisse olukorda.

Näeme siiski ettepanekus kahte probleemset punkti:

1. Liikmesriikidele eraldatavate summade kindlaksmääramisel on peamiselt aluseks võetud otsetoetuste ülemmäärad, mis ei peegelda Lähis-Ida kriisist tulenevat tegelikku kulusurvet põllumajandustootjatele. Neile lisaks võiks summade määramisel võtta arvesse näiteks liikmesriikide loomkoormust ning sõltuvust lämmastikväetiste impordist. Madala loomkoormuse (kajastab orgaaniliste väetiste kättesaadavust) ja suure lämmastikväetiste impordisõltuvusega liikmesriigid on hinnatõusust kõige enam mõjutatud.

2. Mõistame, et tegemist on erakorralise ja kiireloomulise meetmega, kuid leiame, et 30. septembri võetavatest meetmetest komisjoni teavitamise tähtaeg on ebamõistlikult lühike ning palume selle kuupäeva pikendamist kuni kuu võrra.

Eesti seisukohad:

- Mõistame, et rakendusmääruse, millega antakse Lähis-Ida kriisist mõjutatud põllumajandustootjatele erakorralist rahalist toetust, üldeesmärki pakkuda Euroopa Liidu põllumajandustootjatele tuge seoses Lähis-Ida kriisist tingitud väetiste ja kütuste hinnatõusuga, kuid leiame, et liikmesriikidele eraldatavate summade jaotuse kindlaksmääramisel peamiseks aluseks võetud otsetoetuste ülemmäärad ei peegelda Lähis-Ida kriisist tulenevat tegelikku kulusurve muutust põllumajandustootjatele. Leiame, et eraldatavate summade riikide vahelise jaotuse määramisel peab arvestama ka loomkoormust ja liikmesriigi sõltuvust lämmastikväetiste impordist. Samuti eelistame, et komisjonile detailse toetuskava esitamise tähtaeg oleks 30. septembri 2026 asemel eelistatult 30. oktoobril 2026.
- Kui eespool nimetatud tingimusi ei saavutata, võib Eesti rakendusmääruse hääletamisel erapooletuks jääda.

Komisjoni rakendusmäärus, millega kehtestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1224/2009 rakenduseeskirjad seoses kalandustoodete kaalumise, nende kontrolli ja inspekteerimise ning proovivõtukavade, kontrollikavade ja ühiste kontrolliprogrammide vastuvõtmisega.

Sisu lühikokkuvõte: kavandatav komisjoni rakendusmäärus sätestab ühise kalanduspoliitika kontrollisüsteemi rakendamiseks üksikasjalikud nõuded kalandustoodete kaalumisele. Määrusega täpsustatakse eelkõige kaalumisanndmete registreerimise miinimumnõudeid, kaalumissüsteemidele esitatavaid tehnilisi ja kasutusnõudeid, vee ja jää mahaarvamise tingimusi, pädevate asutuste juurdepääsu kaalumisanndmetele ja -süsteemidele ning riiklike kontrolliprogrammide ja kontrolli sihttasemete rakendamist. Lisaks kehtestatakse rakendusmäärusega proovivõtukavad, kontrollikavad ja ühised kontrolliprogrammid juhtudeks, kui kalandustooteid kaalutakse lossimisel, kalalaeva pardal või pärast transporti, ning määratakse kindlaks komisjoni loa taotlemise kord nende erandite kasutamiseks. Määruse eesmärk on tagada kaalumisreeglite ühtsem kohaldamine liikmesriikides, suurendada saagiandmete täpsust ning tugevdada ühise kalanduspoliitika nõuete täitmise kontrolli.

Kaalumise tõhus kontroll on vajalik ühise kalanduspoliitika eesmärkide saavutamiseks, sealhulgas kalavarude säästva majandamise, kvoodiarvestuse usaldusvääruse ning ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi tõkestamiseks. Samuti on kaalumise andmed sisendiks teadushinnangutesse. Samas leiame, et komisjoni kavandatud nõuded lähevad kaugemale sellest, mis on nende eesmärkide saavutamiseks vajalik tõstes ebaproportsionaalselt ettevõtjate ja pädevate asutuste halduskoormust.

Leiame, et kavandatavad muudatused toovad kaasa halduskoormuse tõusu kalandusettevõtjatele kuna kaalumisanndmete koosseis muutub oluliselt detailsemaks ning teatud juhtudel tuleb koguda ja säilitada täiendavaid andmeid proovide, keskmiste netokaalude, standardiseeritud kastide või konteinerite, kaalumiskohtade ning vee ja jää mahaarvamiste kohta. Seetõttu suureneb ettevõtjate dokumenteerimis-, andmehaldus- ja nõuete täitmisega seotud koormus. Pädeva asutuse halduskoormus samuti kasvab seoses laienenud ja detailsemate kontrolliprogrammide ning kaalumise ja võimalike erandkordade kasutamise üle järelevalve suurendamisega. Lisaks võib suureneda vajadus infosüsteemide arendamiseks ja andmevahetuse korraldamiseks, et vastu võtta, töödelda ja kontrollida elektrooniliselt edastatavaid kaalumisanndmeid, millega kaasneb IT-süsteemide arendusvajadus ja seega kulu riigieelarvele. Erandite kasutamiseks või vee ja jää mahaarvamise osas teistsuguste tingimuste kasutuselevõtuks peab esitama komisjonile taotlusi, lisandub ka komisjonile taotluste ettevalmistamise ja menetlemisega seotud halduskoormus.

Eesti on esitanud rakendusmääruse läbirääkimiste käigus halduskoormuse vähendamiseks ja rannakalanduse toetamiseks ettepanekuid. Näiteks:

- Lihtsustatud kaalumisanndmete (artikkel 4) nõuded ei anna väikelaevastikule tegelikku halduskoormuse leevendust olukorras, kus laevajuht tegutseb volitatud kaalujana. Artikli 4 kohaselt võib kalalaeva kapten, kes tegutseb ühtlasi volitatud kaalujana, kasutada lihtsustatud kaalumispäevikut. Lihtsustus seisneb aga üksnes selles, et kaaluja nime, kalalaeva andmete, püügireisi numbri ja kaalumise aja asemel võib märkida lossimise deklaratsiooni kordumatu identifitseerimisnumbri. Kõik ülejäänud kaalumisanndmed, sealhulgas andmed liikide, nende koguste vee ja jää mahaarvestused ning kasti kaal tuleb siiski jätkuvalt registreerida. Seetõttu on pakutud lihtsustus sisuliselt formaalne ega vähenda väikelaevastiku ega kaptenina tegutseva volitatud kaaluja halduskoormust. Lihtsustus peaks hõlmama ka andmeid liikide, koguste, vee ja jää mahaarvamise ning kastikaalu kohta.
- Vee ja jää mahaarvamise (artikkel 6) osas soovisime selgelt sõnastada, et erisus kohaldub ka pelaagilistele kalaliikidele, kuna erinev tõlgendus võib tuua kaasa ebavõrdset konkurentsi ja raskusi rakendamisel. Selles küsimuses saavutasime Eestile sobiva lahenduse.
- Nõuded etteteatamata kontrollidele (artikkel 8) on liigselt koormavad kuna need peavad hõlmama vähemalt 5% kõikidest kalendriaasta jooksul lossitud kogustest, sealhulgas väga väikese või marginaalse mahuga rannikuliike osas (näiteks ahven, haug, koha, latikas,

tuulehaug jt). Leidsime, et see sihttase peab kohalduma üksnes EL tasandil reguleeritud kalaliikidele (näiteks kilu, räim, tursk, lõhe).

- Proovivõtukava (lisa II) osas on vaja võtta paremini arvesse liikmesriikide erisusi sätestades nõuded rakendusmääruses ning seega vältides erandite taotlemise halduskoormavat protseduuri (artikkel 23), mis võib viia ELis nõuete erineva rakendamiseni.
- soovisime konteineris lossimise erandit kuna nõue kasutada proovide võtmiseks veeseparaatoritega seotud automaatseid või poolautomaatseid süsteeme ei ole rakendatavkonteinerites lossimise puhul. Selles küsimuses saavutasime Eestile sobiva lahenduse;
- soovisime 10% piirmäära seadmist pelaagiliste kalade konteinerite kaaluerinevusele, sest 5% ja 7,5% piirmäär on praktikas liiga väike ega ole reaalselt rakendatav; 5% ja 7,5% ländid tähendavad, et praktikas tuleb kõik konteinerid kaaluda ja osalise kaalumise võimalust ei saa kasutada. 10% ländi ehk kõikumise piiri seadmine oleks kooskõlas Euroopa kalanduskontrolliameti² kaalumisuuringu järelduste ja soovitustega ja tagaks ELs ühtse lähenemise;
- Soovisime väikemahulise kalapüügi jaoks erandit nõudest, et kaalumisel peab olema kohal ametnik, sõltumatu kolmanda isikuna kaaluja või muud alternatiivsed lahendused. Erandit soovime kuni 3000 tonni aastase lossimise kohta sadama või lossimiskoha kohta, et vältida ebaproportsionaalset halduskoormust;
- Soovisime, et liikmesriikidel oleks rohkem paindlikkust kontrollikava osas, milles sätestatakse miinimumtingimused värskete kalandustoodete kaalumiseks pärast transporti kuni 3000 tonni kala koguse kohta aastas. Kaotada tuleks kaalumisrajatiste dubleeriv registreerimise ja heakskiitmise nõue, kuna toidukäitlejatele kehtivad juba toiduohutuse valdkonnas samad nõuded. Samuti peaks olema kaalumise jälgimisel erand väiksemahulise püügi korral, et vältida ebaproportsionaalset halduskoormust. Lubatud peaks olema riskipõhine kontroll kohtades, kus aastane kaalutav kogus ei ületa 3000 t.

Eelpool toodud ettepanekud on lõpptekstis osaliselt arvesse võetud. Lahendamata on jäänud väikelaevastiku jaoks tegelikult lihtsustatud kaalumisandmete kehtestamine, etteteatamata kontrollide 5% sihttaseme piiramine üksnes EL tasandil reguleeritud liikidele ning erandid kaalumise protseduuride kontrollimiseks väikemahulisele kalapüügile (kuni 3000 t aastas sadama, lossimiskoha või kaalumiskoha kohta). Samuti ei ole arvesse võetud Eesti ettepanekut tõsta pelaagiliste kalade konteinerite kaaluerinevuse piirmäär 10%-ni, ega loobuda dubleerivast kaalumisrajatiste registreerimise ja heakskiitmise nõudest. Seetõttu tekitab eelnõu jätkuvalt ebaproportsionaalset halduskoormust ning võib viia liikmesriikides ebaühtlase rakendamiseni.

2.07.2026 kohtumisel kalandussektoriga töid sektori esindajad välja, et lõpptekst on liialt halduskoormav (kõik kaalumist puudutavad protseduurid tuleb detailselt registreerida kaalumisdokumendis) ja ei võta arvesse rannakalanduse eripärasid, sealhulgas püügipäeviku pidamise, segapüügi puhul kala liikide kaupa kaalumise ja lossimise järel kohese kaalumise kohustust. Seepärast sooviti, et Eesti taotleks nõuetest erisusi, mis aitaksid kaasnevat ettevõtjate halduskoormust vähendada.

Rakendusmääruse hääletus toimub komitees juba 10. juulil 2026. a ja seetõttu on kiireloomuline vajadus komitees hääletamiseks Eesti seisukoht kujundada.

Eesti seisukohad:

- Eestile on tähtis, et püügikala kaalumise nõuetesse oleksid lisatud täiendavad erisused ja lihtsustused. Eelkõige tuleb pelaagiliste kalade konteinerite lubatud kaaluerinevuse piirmäär tõsta vähemalt 10%-ni. Samuti peavad olema ette nähtud erisused lihtsustatud kaalumispäeviku pidamiseks rannapüügis ning väikemahulise kalapüügi puhul (kuni 3000 tonni aastas sadama, lossimis- või kaalumiskoha kohta), mis võimaldaksid kala kaalumise

protseduuride riskipõhist kontrolli kaugseire, kohustusliku ametniku või sõltumatu kolmanda isiku asemel ning vabastaksid dubleerivast kaalumiskohtade registreerimise ja heakskiitmise kohustusest. Samuti leiame, et etteteatamata kontrollide 5% sihttaseme tuleb kohaldada üksnes Euroopa Liidu tasandil reguleeritud kalaliikidele.

- Kui lõpptulemusel nimetatud tingimusi ei saavuta, võib Eesti rakendusmääruse hääletamisel erapooletuks jääda.